

Dato: 04.05.2023

HØRINGSSVAR FRA KRUS VEDRØRENDE DELEGERING OG BRUK AV OC-GASS/PEPPERSPRAY

Det vises til Kriminalomsorgsdirektoratet sitt oversendelsesbrev av 15. mars 2023 hvor det bes om tilbakemelding på Oslo fengsel sitt brev av 24.07.2020 samt Kriminalomsorgen region øst sitt oversendelsesbrev til Kriminalomsorgsdirektoratet av 22.06.2021.

KRUS deler oppfatningen i brev av 24. 07. 2020 om at det egentlige problemet er en uforsvarlig bemanningssituasjon som utfordrer sikkerheten til ansatte og innsatte. Verken innhold under fengselsoppholdet eller helseoppfølgingen de innsatte får er akseptabel, og det er heller ikke tilstrekkelig bemanning til kriminalitets- og sikkerhetsforebyggende tiltak. Å utvide bruken av tvangsmidler for å kompensere for manglende bemanning og ressurser er alvorlig, og må tydeliggjøres overfor bevilgende myndigheter. Likevel vil KRUS påpeke at vi forstår bekymringen til de ansatte ved fengselet.

Slik KRUS ser det, bør det vurderes om man skal foreta en kartlegging av det reelle behovet for en utvidelse. Det vises til at KDI allerede har bedt om tilbakemelding på dette, og den videre oppfølgingen må gjøres av KDI.

Det vises til innspillet av 24.07.2020 der beskrives at OC-gass «primært har en forebyggende effekt». Det bør redegjøres nærmere for hva som menes med forebyggende effekt. Skal trussel om bruk av OC-gass kunne betraktes som forebyggende, forutsetter det at den innsatte er i stand til å gjøre en rasjonell avveining. KRUS viser til vilkårene for bruk av tvangsmidler etter straffegjennomføringsloven §38, og man må være oppmerksomme på at det ikke foretas en utvidelse på bruken av OC-gass. KRUS mener at spørsmålet om hvorvidt bruk av pepperspray eller OC-gass er et egnet virkemiddel til å forebygge uønskede hendelser samt sikre et trygt avdelingsmiljø for både ansatte og innsatte må dokumenteres.

Forslaget går ut på en delegert bruk av OC-gass ved «ekstraordinære omstendigheter». KRUS savner konkrete situasjonsbeskrivelser hvor man anser at OC-gass vil være aktuelt. Det bør videre vurderes oppstilt et sannsynlighetskrav for at en fare eller skade vil oppstå. Dersom man går inn for forslaget må enhver bruk av tvangsmiddelet dokumenteres slik at den juridiske skjønnsutøvelsen kommer klart til uttrykk.

KRUS ønsker å fremheve Sivilombudets særskilte melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler som påpeker at «*fengslenes gradvise oppskalering av sikkerhetstiltak som en konsekvens av uønsket atferd fungerer dårlig overfor innsatte med psykiske helseutfordringer og lavt funksjonsnivå*». ¹ Delegering av beslutningsmyndighet for anvendelse av tvangsmidler vil alltid innebære en risiko for økt tvangsmiddelbruk, også overfor innsatte med psykiske helseutfordringer og lavt funksjonsnivå.

---

¹ Sivilombudsmannens særskilte melding om isolasjon i norske fengsler, 2018/19, side 593, 57 og 82.

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS

Det bør foretas en nærmere vurdering fra KDI om hvor vidt det er adgang til en slik delering som ønskes. Hvis det er rettslig adgang til ønsket delegering bør det likevel stilles tydelige krav til den juridiske, kommunikative og sikkerhetsmessige kompetansen til fengselsbetjenten. KRUS understreker også at KDI bør vurdere om myndighetsområdet kan avgrenses til særlig kompetente fengselsbetjenter i særskilte avdelinger.

KRUS vedlegger også innspill fra høgskolelektor Sven-Erik Skotte.

Med hilsen

Nina Stenvaag Leira
Konstituert direktør

Knut Evensen
Studieleder